

Державна установа «Всеукраїнський центр материнства та дитинства
Національної академії медичних наук України»

СЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «АКУШЕРСТВО та ГІНЕКОЛОГІЯ»

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ

Напрямок Підготовки	здобувачі вищої освіти ступеня доктора філософії
Галузь знань	22 Охорона здоров'я
Спеціальність	222 Медицина, 14.01.01 Акушерство та гінекологія
Освітньо-наукова програма	Третій (освітньо-науковий) рівень
Форма навчання	очна (денна, вечірня), заочна
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова навчання	Українська
Кількість кредитів ЄКТС	12 кредитів (360 годин), в тому числі Педагогічна практика 1 кредит (30 годин)
Рік навчання	2-3 рік (3-5 семестри)
Форма підсумкового контролю	Залік
Викладачі	Татарчук Тетяна Феофанівна, д.мед.н., професор, член-кор. НАМНУ prof.tatarchuk@gmail.com Медведь Володимир Ісаакович, д.мед.н., професор, член-кор. НАМНУ vladimirmedved@ukr.net Подольський Василь Васильович, д.мед.н., професор podolskyivv@gmail.com Скрипченко Наталія Яківна, д.мед.н., професор skripchenko.nataliya@gmail.com Дронова Вікторія Леонідівна, д.мед.н., професор oog_ipag@ukr.net Давидова Юлія Володимирівна, д.мед.н, професор plaksenko.yulia@gmail.com Жабченко Ірина Анатоліївна, д.мед.н., професор izhab@ukr.net , Корнацька Алла Григорівна, д.мед.н., професор alla.kornatska@gmail.com Горбань Наталія Євгенівна, д.мед.н., ngorban@i.ua Трохимович Ольга Віталіївна, д.мед.н., o.trohimovych@gmail.com Ревенько Олег Олександрович, д.мед.н., Revoleg71@gmail.com Подольський Володимир Васильович, д.мед.н. podolskyivv@gmail.com
Консультації	Згідно графіка

2. АНОТАЦІЯ ДО ДИСЦИПЛІНИ

Силабус з навчальної дисципліни «Акушерство та гінекологія» є нормативним документом, в якому визначено зміст навчання та встановлено вимоги щодо обсягу та рівня професійних компетентностей здобувача освітньо-наукового ступеня доктора філософії у галузі охорони здоров'я за спеціальністю 222 «Медицина».

Базою для проходження навчальної дисципліни «Акушерство та гінекологія» Державна установа «Всеукраїнський центр материнства та дитинства Національної академії медичних наук України». Аспірант має право проходити навчальну дисципліну в інших закладах вищої освіти України та за кордоном (відповідно до підписаної угоди).

Під час навчання аспірант повинен досягнути високого рівня теоретичної професійної підготовки, загальних її концепцій та методологічних підходів. При цьому передбачається всебічне розуміння в напрямку визначення різних клінічних варіантів та ускладнень найбільш поширеної акушерської та гінекологічної патології, планування обстеження пацієнтки та інтерпретації отриманих результатів при найбільш поширених гінекологічних захворюваннях, проведення диференційної діагностики, постановки клінічного діагнозу. Для визначення тактики ведення пацієнток застосовувати найсучасніші досягнення доказової медицини та приділяти увагу діагностиці невідкладних станів та вдосконаленню навичок надання екстреної допомоги при основних невідкладних станах у акушерських та гінекологічних клініках, демонструвати вміння ведення медичної документації.

3. МЕТА І ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Головною метою викладання навчальної дисципліни «Акушерство та гінекологія» є здобуття та поглиблення комплексу знань, умінь, навичок та інших компетентностей, достатніх для продукування нових ідей, розв'язання комплексних завдань з цієї дисципліни, оволодіння методологією наукової та педагогічної діяльності, а також проведення власного наукового дослідження, яке вирішує актуальне наукове завдання акушерства та гінекології, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

4. КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної медичної діяльності, проводити оригінальне наукове дослідження та здійснювати дослідницько-інноваційну діяльність в галузі охорони здоров'я на основі

глибокого переосмислення наявних та створення нових цілісних теоретичних або практичних знань та/або професійної практики.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК 1	Здатність до науково-професійного самовдосконалення, розвитку індивідуальних здібностей: мотиваційно-ціннісних, когнітивних та творчих
ЗК 2	Здатність до освоєння, системного аналізу і критичного осмислення нових знань в предметній та міжпредметних галузях.
ЗК 3	Здатність до критичного аналізу і креативного синтезу нових ідей, які можуть сприяти в академічному і професійному контекстах прогресу суспільства, базованому на знаннях.
ЗК 4	Здатність до ініціювання та виконання наукових досліджень, результатом яких є одержання нових знань.
ЗК 5	Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконаних робіт.
ЗК 6	Здатність до спілкування з колегами, широким академічним товариством та громадськістю на міжнародному рівні для реалізації інноваційного проекту або вирішення наукової проблеми.

Фахові компетентності (ФК)

ФК 4.	Здатність ініціювати, розробляти та реалізувати дослідницько-інноваційні проекти, включаючи власні дослідження, та автономно працювати під час їх реалізації.
ФК 5.	Здатність обирати методи та кінцеві точки дослідження відповідно до цілей та завдань наукового проекту.
ФК 6.	Здатність інтерпретувати результати наукових досліджень, проводити їх коректний аналіз та узагальнення.
ФК 7	Здатність представлення результатів наукових досліджень в усній і письмовій мові відповідно до національних та міжнародних стандартів.
ФК 8	Дотримання лікарської етики, біоетики та академічної доброчесності.
ФК 9	Здатність до впровадження нових знань (наукових даних) в науку, освіту та інші сектори суспільства.

Програмні результати навчання (ПРН)

ПРН 1.	Демонструвати безперервний розвиток власного інтелектуального та загальнокультурного рівню, самореалізації
ПРН 2.	Визначати основоположні поняття галузі знання, критично осмислювати проблеми галузі знання та проблеми на межі предметних галузей, виокремлювати і характеризувати теоретичний/емпіричний та фундаментальний/прикладний виміри галузі знання.
ПРН 8.	Отримувати, аналізувати, оцінювати та використовувати ресурси, що мають відношення до вирішення наукових проблем і задач в педіатрії.
ПРН 9.	Аналізувати результати наукових досліджень, використовувати методи статистичного дослідження.
ПРН 10.	Виявляти невирішені проблеми у педіатрії, формулювати питання та визначати шляхи їх рішення.
ПРН 16.	Дотримуватися етичних принципів при роботі з пацієнтами, лабораторними тваринами.
ПРН 17.	Дотримуватися академічної доброчесності, нести відповідальність за достовірність отриманих наукових результатів.

ПЕРЕЛІК

компетентностей відповідно до нормативної навчальної дисципліни «Акушерство та гінекологія» підготовки докторів філософії (PhD) в аспірантурі за спеціальністю 222
Медицина

Спеціалізовано-професійні компетенції

- Здатність застосовувати знання фундаментальних основ, сучасних досліджень проблем і тенденцій медицини у комплексному аналізі явищ і процесів, що виникають в Україні та інших країнах світу.
- Здатність відокремлювати структурні елементи, які складають теоретичну та емпіричну основу системи знань зі спеціальності 222 «Медицина» спеціалізація 14.01.01 – Акушерство та гінекологія.
- Здатність виділити та зафіксувати провідний клінічний симптом або синдром патологічного стану чи захворювання; шляхом співставлення зі стандартами, використовуючи попередні дані анамнезу та дані огляду пацієнтки, на основі провідного клінічного симптому або синдрому, використовуючи знання про людину, її органи та системи, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом

прийняття обґрунтованого рішення поставити найбільш вірогідний або синдромний діагноз захворювання

- Здатність використовуючи найбільш вірогідний або синдромний діагноз, дані лабораторного та інструментального обстеження хворої, знання про людину, її органи та системи, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення, за певним алгоритмом, здійснювати диференціальну діагностику захворювань для тематичних напрямків зі спеціальності «Медицина» спеціалізація 14.01.01 – Акушерство та гінекологія.
- Здатність в умовах лікувальної установи, навчально-виховних, оздоровчих закладів, на виробництві, використовуючи узагальнену процедуру оцінки стану здоров'я жінок, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення, серед закріпленого контингенту населення: формувати диспансерні групи хворих; сформувати групи здорових, що підлягають диспансерному нагляду;
- Здатність в умовах медико-профілактичної установи використовуючи статистичні та лабораторні методи, здійснювати епідеміологічний аналіз інфекційної захворюваності населення, виявляючи: групи ризику; території ризику; час ризику; фактори ризику
- Здатність прогнозувати науково обґрунтовані підходи до модернізації вітчизняної системи охорони здоров'я, організовувати та забезпечувати процеси управлінської діяльності з урахуванням процесів реформування галузі.

5. НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ «АКУШЕРСТВО та ГІНЕКОЛОГІЯ»

Характеристика навчальної дисципліни	
Обов'язкова	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
2-й та 3-й	2-й та 3-й
Семестр	
3-й, 4-й, 5-й	3-й, 4-й, 5-й
Лекції	
40 год.	40 год.
Практичні заняття	
80 год.	40 год.
Семінарські заняття	
80 год.	40 год.
Самостійна робота	
160 год.	240 год.

Тематика та зміст навчальної дисципліни

Коди	Назва курсу	Кількість навчальних годин			
		Лекції	Практичні заняття	Семінари	Усього
1	2	3	4	5	6
1	Актуальні проблеми сучасного акушерства	10	20	19	49
2	Екстрагенітальна патологія вагітних	9	19	18	46
3	Консервативна гінекологія	8	12	11	31
4	Оперативна гінекологія	5	18	17	40
5	Діяльність служби планування сім'ї	3	4	4	11
6	Репродуктивне здоров'я жінок	5	7	7	19
	Разом за розділами	40	80	76	196
	Іспит			4	4
	Разом	40	80	80	200
	Самостійна робота				160
	Всього				360

• Розділ 1 - Актуальні проблеми сучасного акушерства (49 год.)

Тема 1. Патологічні пологи.

Тема 2. Передчасні пологи.

Тема 3. Акушерські кровотечі. ДВС-синдром. Емболія навколоплідними водами.

Тема 4. Преeklampsія, eklampsія, HELLP-синдром тактика ведення вагітності та пологів, післяпологового періоду.

Тема 5. Аномалії пологової діяльності.

Тема 6. Ізосерологічна несумісність крові матері та плода. Плацентарна дисфункція.

Тема 7. Звичне невиношування.

Тема 8. Акушерські операції.

Тема 9. Вагітність та пологи у неповнолітніх.

Тема 10. Вагітність та доброякісні захворювання органів малого таза

Тема 11. Особливості та тактика ведення вагітності після допоміжних репродуктивних технологій.

Тема 12. Вагітність-асоційована патологія.

Тема 13 Аномалії розвитку та захворювання плода, плідних оболонок, пуповини та плаценти.

Тема 14. Багатоплідна вагітність.

Тема 15. Пологовий травматизм.

Тема 16. Переношування вагітності.

Розділ 2. - Екстрагенітальна патологія вагітних (46 год.).

Тема 1. Екстрагенітальна патологія вагітних. Загальні принципи ведення вагітності та розродження жінок.

Тема 2. Вроджені та набуті вади серця та судин при вагітності.

Тема 3. Аутоімунна патологія та вагітність.

Тема 4. Антифосфоліпідний синдром: загальноклінічне й перинатальне значення, лікування у вагітних

Тема 5. Захворювання шлунково-кишкового тракту та вагітність.

Тема 6. Гострі інфекції сечових шляхів у вагітних.

Тема 7. Цукровий діабет та вагітність

Тема 8. Захворювання щитовидної залози та вагітність

Тема 9. Захворювання системи крові та вагітність: гемобластози та мієлодиспластичні процеси.

Тема 10. Новоутворення і вагітність.

Тема 11. Пневмонія у вагітних.

Тема 12. Оцінка стану плода в клініці екстрагенітальної патології.

Тема 13. Тактика ведення вагітності та пологів при тяжкій екстрагенітальній патології.

Тема 14. Опероване серце і вагітність.

Тема 15. Артеріальна гіпертензія і вагітність

Розділ 3. Консервативна гінекологія (31 год.).

Тема 1. Аномальні маткові кровотечі. Від діагностики до підвищення якості життя.

Тема 2. Лейоміома матки - діагностика, лікування, профілактика.

Тема 3. Гіперпроліферативна патологія ендометрія.

Тема 4. Генітальний ендометріоз- сучасний менеджмент.

Тема 5. Гіперандрогенні стани в практиці гінеколога.

Тема 6. Запальні захворювання статевих органів. ПСШ.

Тема 7. Патологія шийки матки. Клініка. Діагностика. Лікування

Тема 8. Метаболічний синдром як складова частина ендокринологічних порушень у жінок

Тема 9. Сучасні підходи до лікування пухлиноподібних утворень яєчників у жінок з репродуктивними планами.

Тема 10. Гіпепролактинемія як мультідисциплінарна проблема.

Тема 11 Аменорея - сучасні підходи до діагностики та лікування.

Тема 12 Клімактеричний синдром

Тема 13 Застосування лабораторних та інструментальних методів дослідження в гінекології

Тема 14. Гострий живіт у гінекологічній практиці

Розділ 4. Оперативна гінекологія (40 год.).

Тема 1. Принципи передопераційної підготовки та післяопераційного ведення гінекологічних хворих.

Тема 2. Діагностичні та хірургічні ендоскопічні втручання.

Тема 3. Оперативне лікування патології шийки матки.

Тема 4. Оперативні втручання на придатках матки

Тема 5. Оперативні втручання на матці.

Тема 6 Оперативне лікування генітального пролапсу.

Тема 7 Симультанні оперативні втручання.

Розділ 5 Діяльність служби планування сім'ї (11 год.).

Тема 1. Структура та принципи організації діяльності служби планування сім'ї в Україні. Правові аспекти.

Тема 2. Планування сім'ї, як резерв материнської та перинатальної захворюваності і смертності

Тема 3. Аборт – проблеми, наслідки, лікування та профілактика ускладнень.

Тема 4. Теперішнє та майбутнє сучасної контрацепції.

Тема 5. Контрацепція у жінок з тяжкою соматичною патологією, що є протипоказанням для вагітності та пологів.

Тема 6. Постабортна та післяпологова контрацепція.

Тема 7. Репродуктивна безпечність та фетальний ризик лікарських засобів

Розділ 6. Репродуктивне здоров'я жінок (19 год.).

Тема 1. Фізіологія регуляції репродуктивної функції жінки

Тема 2. Безплідний шлюб.

Тема 3. Вегетативна нервова система та її роль в регуляції жіночих статевих органів.

Тема 4. Репродуктивні перспективи після 40.

Тема 5. Проблемні питання репродуктивного здоров'я підлітків України

Тема 6. Хірургічна реабілітація репродуктивної функції жінок.

Тема 7. Патологія молочних залоз та безплідність.

Тема 8. Проблемні питання репродуктивного здоров'я підлітків України.

Завдання для самостійної роботи

1	Робота в акушерських та гінекологічних клініках Центру (курація хворих під керівництвом керівника, чергування в клініці)	66
2	Участь в проведенні лабораторно-інструментальних обстежень, відпрацювання практичних навичок	20
3	Робота в бібліотеці Центру	18
4	Ознайомлення з останніми міжнародними дослідженнями та рекомендаціями в комп'ютерних класах	14
5	Відпрацювання практичних навичок із застосуванням муляжів в навчальних кабінетах Центру	12
6	Педагогічний практикум	30
	Разом	160

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Участь в клінічних обговореннях, консилиумах складних пацієнтів
Статистичний аналіз отриманих результатів
Підготовка огляду літератури з вибраної тематики
Підготовка матеріалів для НДР, статей
Презентація результатів дослідження
Оволодіння методикою лабораторного та інструментального обстеження хворого в межах запланованої наукової роботи.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

1. **Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності:**

- словесні: розповідь-пояснення, бесіда, лекція, ілюстрація, демонстрація;
- практичні: практичні навички, клінічна робота, реферати

2. **Методи стимулювання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності**

- методи стимулювання інтересу до навчання: створення ситуації інтересу при викладанні того чи іншого матеріалу
- навчальні дискусії, розбір та аналіз клінічних випадків

3. **Методи контролю (самоконтролю, взаємоконтролю), корекції (самокорекції, взаємокорекції) за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності.**

- репродуктивні методи - відтворена репродукція як засіб повторення готових зразків або робота за готовими зразками;
- творчі, проблемно-пошукові методи має спиратися на самостійну, творчу пізнавальну діяльність.

Система спирається на загальнозживаний дидактичний принцип міцності знань, умінь і навичок, який базується на таких вимогах:

- систематичність обліку та контролю;
- всеохопленість (усебічність, повнота) обліку та контролю;
- диференційованість (за окремим предметом) та індивідуальність (за стилем і формами контролю);
- об'єктивність оцінювання;
- урізноманітнення видів і форм контролю;
- єдність вимог до контролю.

4. **Бінарні, інтегровані (універсальні) методи:**

- дослідницька діяльність під керівництвом наукового керівника
- самостійна робота поза контролем керівника

6. ВИДИ КОНТРОЛЮ

Навчальна дисципліна «Акушерство та гінекологія» закінчується підсумковим контролем у формі заліку («зараховано» або «не зараховано»). Критерії оцінювання результатів навчання. шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою практики	
	для екзамену, курсового проекту, практики	для заліку
90-100	Відмінно	зараховано
82-89	Добре	
74-81	Добре	
64-73	Задовільно	
60-63 33-59	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Нарахування балів для аспірантів здійснюється за 100-бальною системою.

Оцінка **“Відмінно”** - аспірант має глибокі, змістовні та конкретні знання. Аспірант знає класифікацію, особливості клінічних проявів, діагностику диференційну діагностику, лікування акушерської та гінекологічної патології. Загальна оцінка за дисципліну 90-100 балів.

Оцінка **“Добре”** - аспірант показує достатньо змістовні знання з тих питань, що відображають основні розділи навчальної програми. Аспірант повинен знати основні клінічні прояви акушерської та гінекологічної патології, методи діагностики та лікування акушерської та гінекологічної патології та їх профілактику. Загальна оцінка за дисципліну 81-89 балів.

Оцінка **“Задовільно”** - аспірант має неповні знання, які обмежуються простим переліком складників, ознак, рис, без найменших подробиць. Аспірант повинен володіти обов'язковим мінімумом знань щодо теоретичних та практичних знань з акушерства та гінекології. Загальна оцінка за дисципліну 64-73 бали.

Оцінка **“Незадовільно”** виставляється за роботу, в якій аспірант не володіє обов'язковим мінімумом знань за акушерства та гінекології. Загальна оцінка за дисципліну менше 33 балів.

7. ПОЛІТИКА КУРСУ

Під час проходження навчальної дисципліни «Акушерство та гінекологія» не допустимо порушення академічної доброчесності, зокрема:

- використання в роботі чужих текстів чи окремих фрагментів без належного посилання на джерело, зі змінами окремих слів чи речень;
- використання перефразованих чужих ідей без посилання на їх авторів;
- видавання за власний текст купленого чи отриманого за нематеріальну винагороду чужого тексту чи його фрагменту;
- несамостійне виконання будь-яких навчальних завдань (якщо це не передбачено вимогами програми);
- фальсифікація результатів наукової чи навчальної роботи;
- посилання на джерела, які не використовувалися у роботі;
- залучення підставних осіб до списку авторів наукової чи навчальної роботи, участь таких осіб у поточній чи підсумковій оцінці знань.

8. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА РЕСУРСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УЧБОВО-МЕТОДИЧНА ЛІТЕРАТУРА

1. Акушерство та гінекологія [Текст] : у 4 т. : [нац. підруч. для студентів вищ. мед. навч. закл. IV рівня акредитації, лікарів-інтернів і лікарів-курсантів вищ. мед. закл. (ф-тів) післядип. освіти] / ред. В.М. Запорожан. - 2-ге вид., випр. - Київ : Медицина, 2017.
2. Акушерство: підручник (за ред. Б.М. Венцковського, Г.К. Степанківської, В.П. Лакатоша). - К.: ВСВ Медицина, 2011. – 422 с.; Книга II Гінекологія. – К.: Медицина, 2012. – 648 с.
3. Акушерство і гінекологія (у 2-х книгах): підручник (за ред. Грищенко В.І., Щербини М.О.) //Книга I Акушерство. – К.: Медицина, 2011. – 422 с.; Книга II Гінекологія. – К.: Медицина, 2011. – 375 с.
4. Камінський В.В. Масивні акушерські кровотечі/ В.В. Камінський, О.В. Голяновський, Р.О. Ткаченко, А.В. Чернов.- К.: РВА «Тріумф», 2010.—232 с
5. Вдовиченко Ю.П. Перинатальная медицина и акушерская агрессия / Вдовиченко Ю.П., Вдовиченко С.Ю., Жилка Н.Я., Шкіряк-Нижник З.А. //Репродуктивное здоровье. ВосточнаяЕвропа №3 (27).- 2013.- с.69-79.
6. Гінекологія: підручник (за ред. Б.М. Венцковського, Г.К. Степанківської, М.Є. Яроцького). - К.: ВСВ Медицина, 2011. – 422 с.; Книга II Гінекологія. – К.: Медицина, 2012. – 352 с.

7. Фізіологічне акушерство (змістовий модуль): навч. посіб. / Б.М. Венцківський, В.В. Камінський, В.І. Грищенко [та ін.]; МОН, МОЗ України. – К.: Чайка-Всесвіт, 2008. –94 с.
8. Фізіологічне акушерство (змістовий модуль): метод. вказівки для викладачів / Б.М. Венцківський, В.В. Камінський, В.І. Грищенко [та ін.]; МОН, МОЗ України. – К.:Чайка-Всесвіт, 2008. – 112
9. Гінекологія [Текст]: керівництво для лікарів : підруч. для студентів вищ. навч. закл. / В. К. Ліхачов ; рец.: Ю. С. Парашук, О. М. Юзько, О. В. Булавенко. - Вінниця : Нова Книга, 2018. - 688 с.
10. Допоміжні репродуктивні технології лікування безпліддя. Навчальний посібник. За ред. проф. Ф.В. Дахна, проф. В.В. Камінського. – Київ, 2011. – 338 с.
11. Жилка Н.Я. Аналітичний огляд законодавчого забезпечення охорони репродуктивного здоров'я / Н. Я. Жилка. – К.: Вид-во Раєвського, 2005. – 96 с.
12. Запорожан В.М., Чайка В.К., Маркін Л.Б. Акушерство і гінекологія (у 4-х томах): національний підручник, 2013.
13. Оперативна гінекологія [Текст] : навч. посіб. / Ю. С. Парашук [та ін.]. - Харків: ХНМУ, 2017. - 132 с.
14. Перинатологія. / Монографія. // Колектив авторів Вид. Поліум. Кіровоград: 2008.-568 с.
15. Еталони практичних навичок з акушерства та гінекології. Навчальний посібник Вдовиченко Ю.П., Шкіряк-Нижник З.А., Жилка Н.Я., Марченко А.М., Романенко Т.А., Синчук Л.М, Непочатова-Курашкевич Е.І., Сілина Н.К. К: - 2014. – 56 с.
16. Гук А. П. Збірник нормативних документів з питань репродуктивного здоров'я в Україні / А. П. Гук, Н. Я. Жилка. – К.: Вид-во Раєвського, 2005. – Т. 1. – 368 с.
17. Пероральні гормональні контрацептиви: клінічне керівництво / Венцківський Б.М., Вовк І.Б., Воробйова Л.І. [та ін.].– К., 2007. – 36 с.
18. Довідник з питань репродуктивного здоров'я / за ред. Н. Г. Гойди. – К.: Вид-во Раєвського, 2004. – 127 с.
19. Репродуктивное здоровье (руководство для врачей)// Киев. МЗ Украины, 1999 г. –127 с.
20. Актуальні питання акушерства у практиці сімейного лікаря Навчальний посібник Ред. Вороненко Ю.В., Шекера О.Г., Вдовиченко Ю.П. Серія “Сімейна медицина” ТОВ ”Ландпрес”. Харків. 2016. 346 с.
21. Оперативная гинекология / В.И. Краснопольский, С.Н. Буянова, Н.А. Щукина, А.А. Попов. – 2-е изд. Переработанное. – Москва: «Медпресс-информ», 2013. – 320 с.

22. Поташнюк та співавтор. Проблеми формування репродуктивного здоров'я молоді. Проблеми вікової фізіології матері// Всеукраїнська науково-практична конференція. Луцьк. 2005 р. – С.158-162.
23. GINECOLOGY: підручник англійською мовою (editby I.B. Ventskivska). - К.: Medicine, 2010 – 160 p.
24. Comprehensive Gynecology [Text] / ed. R. A. Lobo [etal.]. - 7th ed. - Philadelphia : Elsevier, 2017. - XII, 956 p.
25. Баггиш Каррам. Атлас анатомии таза и гинекологической хирургии /Пер. с англ. – Лондон, ElsevierLtd., 2009. – 1171 с.
26. Netter's Obstetrics & Gynecology [Text] / Roger P. Smith ; ill. Frank H. Netter. - 3rd ed. - Philadelphia : Elsevier, 2018. - XII, 601 p.
27. Белоусов Ю.Б. и соавтор. Введение в биоетику// Укр. мед. часопис, № 3, 2005. – С. 31- 41.
28. Біоетика. За редакцією Ковальової О.М.// МОЗ України. 2006 р.- С. 150-163.
29. Жилка Н. Я. Здоров'я та спосіб життя молоді / Н. Я. Жилка // Про становище молоді в Україні (щодо підтримки молоді сім'ї, посилення соціального захисту дітей, молоді у 2001–2006 рр.): щорічна доповідь Президентів України, Верховній Раді України, Кабінету Міністрів України / Т. В. Безулік, А. І. Білий, Є. І. Бородін [та ін.]. – К.: Гопак, 2006. – С. 166–184
30. Клінічна настанова, заснована на доказах «Тактика ведення пацієнок з лейоміомою матки» 2023 р.
31. Клінічна настанова, заснована на доказах «Скринінг раку шийки матки. Ведення пацієнок з аномальними результатами скринінгу та передраковими станами шийки матки», 2024 р.
32. Клінічна настанова, заснована на доказах «Запальні захворювання органів малого таза», 2023 р.
33. Клінічна настанова, заснована на доказах «Нормальна вагітність», 2022 р.
34. Клінічна настанова, заснована на доказах «Гіпертензивні розлади у вагітних», 2021 р.
35. Наказ МОЗ України 06.04.2016 № 319 «Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої) та третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги «Тактика ведення пацієнок з генітальним ендометріозом».

ОФІЦІЙНА ДОКАЗОВА ПРАКТИЧНО-ОРІЄНТОВАНА МЕДИЧНА ІНФОРМАЦІЯ, ЯКУ МІСТЯТЬ ВИДАННЯ:

1. AMA (American Medical Association) <https://www.ama-assn.org/>
2. American Academy of Family Physicians <http://www.aafp.org/home.html>

3. BMJ Clinical Evidence <http://clinicalevidence.bmj.com>
4. Medscape from WebMD <http://www.medscape.com>
5. Medscape from WebMD <http://www.medscape.com>
6. National Comprehensive Cancer Network <https://www.nccn.org/> 16.National Guideline Clearinghouse <https://www.guideline.gov/> 17.National Institute for Health and Clinical Excellence (NICE) <https://www.nice.org.uk/>
7. Royal College of Physicians <https://www.rcplondon.ac.uk/>
8. The Association of the Scientific Medical Societies in Germany <http://www.awmf.org>
9. The Cochrane Collaboration The Cochrane Library <http://www.cochrane.org/>
10. The European Society for Emergency Medicine <https://www.eusem.org/> 22.The Finnish Medical Society Duodecim <https://www.duodecim.fi/>
11. The French National Authority for Health <http://www.has-sante.fr/> 24.The National Association of Emergency Medical Technicians (NAEMT) <http://www.naemt.org/>
12. The National Association of State EMS <https://www.nasemso.org/> 26.The National Health and Medical Research Council (NHMRC <https://www.nhmrc.gov.au>
13. Up To Date <http://www.uptodate.com> Western Trauma Association <https://westerntrauma.org/>

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В ІНТЕРНЕТІ

1. ДЕРЖАВНИЙ ФОРМУЛЯР лікарських засобів. Під редакцією В.Є. Бліхара, В.І. Мальцева, А.М.Морозова, В.Д. Парія, А.В. Степаненко, Т.М. Думенко. Випуск четвертий Київ 2012. http://www.moz.gov.ua/ua/portal/register_formular
2. РЕЄСТР медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги (База стандартів медичної допомоги в Україні) <http://www.dec.gov.ua/mtd/index.html>
3. РЕЄСТР медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги (Сучасні документи останніх років розроблені на засадах доказової медицини) <http://www.dec.gov.ua/mtd/reestr.html>
4. Нові клінічні протоколи Міністерства охорони здоров'я України в сфері доказової медицини <http://guidelines.moz.gov.ua>
5. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського - <http://www.nbuv.gov.ua>
6. Національна Парламентська бібліотека України - <http://www.nplu.org>
7. Офіційний веб-сайт Всесвітньої організації охорони здоров'я - <http://www.who.int>